

GIOŚ serdecznie dziękuje za aktywny udział w konsultacjach społecznych i przedstawia odpowiedzi na uwagi do „Programu Monitoringu Wód Morskich” przekazane w terminie 3-24 czerwca 2014 r.

I. Uwagi Klubu Przyrodników

1) monitoring przyłowu ptaków i ssaków

Klub Przyrodników postuluje, aby monitoring przyłowu opierał się nie tylko na raportach rybaków, które mogą być fałszowane, ale także na monitoringu niezależnym od rybaków, tj. za pomocą kamer i obserwatorów. Nie jest jasne, gdzie miałyby być umieszczane kamery – na łodziach rybackich? Jak miałyby przebiegać weryfikacja tego co znaleziono w sieciach rybackich? Kolejne pytanie - czy obserwatorzy mieliby pływać z rybakami aby weryfikować przyłów bezpośrednio w sieciach rybackich.

W związku z powyższym wydaje się jedynie możliwym na tym etapie, alternatywnym w stosunku do raportowania rybaków, ustanowienie w ramach monitorowania stanu populacji ichtiofauny również monitoringu przyłowu ptaków i ssaków morskich poprzez rozszerzenie programu monitoringu „Wieloletni Program Zbierania Danych Rybackich” o obowiązkowe raportowanie przypadków przyłowu ptaków i ssaków morskich do Centrum Monitoringu Rybołówstwa, a następnie do ministra właściwego ds. rybołówstwa, który na podstawie art. 61h ust. 3 pkt.3 ustawy – Prawo wodne sporządza zestawieniem presji i oddziaływań pochodzenia morskiego wynikających z działalności rybackiej.

2) powiązanie programu monitoringu wód morskich z monitoringiem stanu ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych

Program monitoringu wód morskich był tworzony praktycznie równolegle z programem monitoringu siedlisk przyrodniczych, więc pewnych informacji nie można było powiązać. Na pewno założeniem monitoringu wód morskich jest wykorzystanie wyników monitoringu prowadzonego na potrzeby innych dyrektyw w możliwie największym zakresie. Stosowne wyjaśnienie wprowadzono do treści projektu programu.

3) metoda monitoringu fok na Mewiej Łasze

Sprawa została wyjaśniona w dokumencie przekazanym przez Stację Morską UG w Helu – na Mewiej Łasze istnieje ciągły monitoring fok za pomocą kamer.

Uwaga nt. kosztów lotów – proponowano wykonywanie zdjęć z samolotu podczas rutynowych lotów kontrolnych Urzędu Morskiego, więc koszt był zdecydowanie niewielki. Stacja Morska UG w Helu zaproponowała do rozważenia na poziomie regionu skoordynowanego metodologicznie i czasowo z ogólnobałtyckim monitoringiem liczebności i zasięgu geograficznego populacji monitoringu przy zastosowaniu zdjęć lotniczych tj. wykonywane raz w roku przez wszystkie państwa w regionie.

II. Uwagi Fundacji Monitoringu Środowiska

Dane, pozyskiwane z programów monitoringu środowiska, stanowią zasób właściwy do przeprowadzenia ocen stanu środowiska morskiego, spełniają wymagania stawiane przez dyrektywy Unii Europejskiej, transponowane do prawodawstwa Rzeczypospolitej Polskiej. Planowany program monitoringu będzie źródłem danych

do prowadzenia oceny stanu środowiska wód morskich, na który składa się również wpływ inwestycji morskich.

Metodyki badań prowadzonych w ramach monitoringu wód morskich spełniają kryteria wiarygodności i porównywalności z – jak to ujęto w uwagach – „zagranicznymi i międzynarodowymi standardami” przede wszystkim w obrębie basenu Morza Bałtyckiego, ale także w szerszym wymiarze europejskim. Wiarygodność uzyskiwanych wyników jest kontrolowana poprzez obowiązkowe uczestnictwo w programach interkalibracyjnych. Takie są wymagania Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej. To badania przedinwestycyjne powinny być prowadzone z wykorzystaniem metod zgodnych z monitoringiem krajowym, aby umożliwić porównanie wyników.

W świetle uwagi dotyczącej metodyk, stosowanych do oceny oddziaływania na środowisko inwestycji morskich słusznym wydaje się rozważenie (i wprowadzenie) do badań metodyk prowadzenia badań ocen zgodnych z metodyką stosowaną w monitoringu Morza Bałtyckiego.

III. Uwagi organizacji „Oceana” dotyczą Planu ochrony morświnów, a nie programu monitoringu wód morskich.

IV. Uwagi Stacji Morskiej IO Uniwersytetu Gdańskiego

- 1) ad. str. 16 bioróżnorodność – słuszną uwagę, przyjętą.
- 2) Uwagi dotyczące organizacji logistycznej zbioru materiałów dotyczących przyłowu są niezwykle cenne i zostaną wykorzystane. Stosowne zapisy wprowadzono do treści projektu programu.
- 3) ad. str. 17 i 19 – uwaga nt. badania struktury diety pokarmowej; te badania nie wchodzą w zakres badań monitoringowych, Informacje dotyczące stopnia wypełnienia żołądka są tylko informacją pomocniczą, nie stanowiącą podstawy do budowania wskaźników do oceny stanu ekologicznego wód morskich. Określenie stopnia wypełnienia żołądka jest standardową procedurą stosowaną podczas badań ichtiologicznych prowadzonych przez MIR-PIB i nie wymaga dużego nakładu dodatkowej pracy. Dane tego typu są pomocne np. w celu określenia obszarów i okresu intensywnego żerowania ryb. Informacje tego typu potencjalnie mogą zostać wykorzystane w ocenie zasobów- biomasy (w modelach wielogatunkowych).
Hole wykonane w ramach BITS trwają tylko 30 min. – wówczas zwracanie treści pokarmowej jest zjawiskiem rzadkim.
- 4) ad. str. 22 – słuszną uwagę nt. funkcji piaszczystych łąch w Zalewie Puckim i w ujściu Wisły Przekop. Batymetria jest elementem monitoringu hydromorfologicznego, który jest zaplanowany w konsultowanej propozycji programu monitoringu.
- 5) ad. str. 28 – uwaga nt. włączenia najpłytszej strefy morza do programu monitoringu na potrzeby RDSM.
Ta strefa morza podlega i podlegać będzie monitoringowi w ramach Dyrektywy Siedliskowej i częściowo Ramowej Dyrektywy Wodnej.
- 6) ad. str. 30 – uwagi nt. monitoringu ichtiofauny – „Przewodnik metodyczny do badań terenowych i analiz laboratoryjnych ichtiofauny w wodach przejściowych i przybrzeżnych w ramach monitoringu ichtiofauny” opiera się o wytyczne HELCOM w szczególności grupy HELCOM FISH-PRO. Gatunkami ryb wskazanymi w przewodniku są gatunki rekomendowane do badań w ramach monitoringu

przybrzeżnego przez HELCOM jako wskaźnikowe. Przewodnik ma zastosowanie do badań w strefie wód przejściowych i przybrzeżnych a program i lokalizacja punktów pomiarowych zamyka się w granicach jednolitych części wód (Rys. 5 i Rys. 6).

Planuje się testowanie indeksów stanu ekologicznego związanych z rybami z rodziny karpowatych, które stanowią wskaźnik wzrostu trofii zbiorników.

Generalnie się zgadzamy, ale czekamy na propozycje - wytypowanie gatunków łowionych odpowiednio licznie w obrębie wszystkich proponowanych stacji w ramach badań. W przypadku ich braku w połowach w obrębie poszczególnych stanowisk (to również jest wynik oczywiście), prosimy o podanie pochodzącej z literatury naukowej: wcześniejszych liczebności oraz podstawowych parametrów populacyjnych; prosimy o serię danych wieloletnich, mogąca być podstawą do wnioskowania.

W tym momencie dopiero rozpoczynamy monitoring środowiskowy ichtiofauny i dlatego wytypowano gatunki zgodnie z zaleceniami HELCOM; ich eurytopowość, z jednej strony niekorzystna, z drugiej strony może okazać się zbawienna: gatunki te będą obecne w obrębie większości badanych wód (w przyszłości, na podstawie badań wieloletnich, przy użyciu odpowiednio dobranych narzędzi statystycznych, możliwe będzie wykreślenie trendów).

Zaproponowane narzędzie badawcze są zgodne z metodyką przyjętą na poziomie międzynarodowym (HELCOM FISH-PRO). Użycie zunifikowanych metod połowu zapewnia porównywalność wyników i ich późniejszą interkalibrację.

7) ad. str. 32 – Przywołane stwierdzenie zostało doprecyzowane w treści projektu programu.

Na wyniki badań mogą mieć wpływ zmienne warunki hydrologiczne, jednak połowy monitoringowe odbywać się będą każdego roku w tym samym okresie (25 lipca- 31 sierpnia), co zapewni możliwość obserwowania trendów w serii kilkuletnich danych.

8) ad. str. 33 – uwaga dot. programu BITS i przyłowów.

W celu oceny stanu środowiska POM na podstawie ichtiofauny program BITS został rozszerzony o zbiór danych, dotyczących ryb niekomercyjnych. Odbywa się to w ramach umowy podpisanej pomiędzy GIOŚ a MIR-PIB na monitoring ichtiofauny w całej EEZ. Biorąc pod uwagę rozległy nakład badawczy, a co za tym idzie spore środki finansowe mu poświęcone, nie wydaje się możliwe stworzenie jakiegokolwiek równoległego programu służącego do realizacji w/w celów.

Minister właściwy ds. rybołówstwa na podstawie art. 61h ust. 3 pkt. 3 ustawy – Prawo wodne sporządza zestawienie presji i oddziaływań pochodzenia morskiego, wynikających z działalności rybackiej w tym dot. eksploatacji selektywnej gatunków zwierząt, obejmującej przypadkowe połowy (komercyjne i rekreacyjne) gatunków niebędących gatunkami docelowymi. Stąd GIOŚ nie ma podstaw prawnych do angażowania środków na realizację przedsięwzięć będących w kompetencjach innego organu. Natomiast nie wyklucza się weryfikacji informacji uzyskiwanych z MRiRW w oparciu o realizowane w ramach PMŚ wyniki badań w podsystemach monitoringu ptaków, siedlisk i gatunków czy ichtiofauny. Ponadto bardzo cenna jest informacja o istniejącym monitoringu on-line w rezerwacie Mewia Łacha oraz oferta włączenia się Stacji do współpracy w zakresie monitoringu fok.

9) ad. str. 34: - uwagi nt. monitoringu morświnów wg metodyki projektu SAMBAH;

Metodyka detekcji morświnów to tylko jeden z aspektów programu monitoringu i oceny stanu. Konieczne jest opracowanie definicji GES i wartości granicznych klasyfikacji dla oceny dystansu od celu.

– uwagi dotyczące monitoringu ptaków; Monitoring ptaków jest już realizowany w ramach PMŚ, a w odniesieniu do ptaków morskich instytucją odpowiedzialną jest GIOŚ, który zlecał wykonanie badań Stacji Ornitologicznej Uniwersytetu Gdańskiego via OTOPw drodze przetargu nieograniczonego. Eksperti opracowali wartości GES, które zostały wykorzystane w projekcie wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich. Monitoring w obszarach specjalnej ochrony Natura 2000 jest/będzie prowadzony w ramach monitoringu siedlisk przyrodniczych i planuje się wykorzystanie jego wyników do ocen stanu środowiska morskiego.

10) ad. str. 39 – gatunki ryb uwzględnione w programie monitoringu komercyjnie eksploatowanych gatunków zostały wybrane na podstawie rekomendacji HELCOM CORESET przez ekspertów MIR-PIB.

11) ad. str. 47 – uwaga dot. monitoring wskaźników tzw. efektów biologicznych Informacja nt. ewentualnego wskazania MIR-PIB do realizacji monitoringu wskaźnika chorób ryb wynika z faktu, iż w roku 2013 GIOŚ podpisał umowę cywilno-prawną na realizację monitoringu środowiskowego ichtiofauny w latach 2014-2016. Umowa ta nie przewiduje badań, a jedynie pilotażowe badania studyjne z uwagi na wysokie koszty przedsięwzięcia. Stąd wskazanie potencjalnego wykonawcy miało uzasadnienie faktyczne. Wszystkie badania zlecane centralnie w ramach PMŚ realizowane są z zastosowaniem Prawa zamówień publicznych.

12) ad. str. 50 – sieci widma; uwaga nt. realizacji monitoringu zagubionych sieci w ramach powinności sektora rybackiego jest słuszna.

13) ad. str. 51 – dziękujemy za uwagę, uzupełniono projekt programu o rycinę obrazującą lokalizacje pomiarów wykonywanych w ramach projektu BIAS.

14) ad. str. 54 – słuszna uwaga, w zakresie mapowania hałasu w polskiej strefie Bałtyku i ustalania stacji pomiaru należy poczekać na wyniki projektu BIAS. Stosowne uzupełnienie wprowadzono do treści projektu programu.

15) ad. str. 56 – stanowisko jw.

16) ad. str. 57 – stanowisko jw.

17) ad. str. 58-62 *Tabele* - dotyczące miejsca poboru prób i rodzaju stosowanego narzędzia.

W celu wyznaczania uznanych przez HELCOM CERESSET wskaźników stanu środowiska morskiego nie jest konieczne uwzględnianie pełnego spektrum gatunkowego ichtiofauny. Wskazane narzędzia połowowe i okres badań (25 lipca- 31 sierpnia) są zgodne z założeniami metodycznymi przyjętymi przez grupę HELCOM FISH- PRO. Dzięki temu możliwe jest stosowanie przyjętych wskaźników, opartych o dane dotyczące liczebności wybranych gatunków i ich struktury wielkościowej, a także porównywanie wyników pomiędzy poszczególnymi jednolitymi częściami wód i ich interkalibracja na poziomie międzynarodowym.

18) ad. str. 94 – uwaga na nt. niesymetryczności w metodykach i programach w odniesieniu do parametrów biologicznych i fizyczno/chemicznych.

Można to wytłumaczyć jedynym i możliwym faktem, że wiele wskaźników i charakteryzujących te wskaźniki parametrów nie podlegało dotychczas pomiarom monitoringowym w ramach PMŚ. Szereg czynników antropogenicznych, np. hałas, czy mikrocząstki, pojawiło się w prawodawstwie wspólnotowym na rzecz RDSM dopiero w Decyzji Komisji (C(2010) 5956) w 2010 r.

19) Ad. Uwagi ogólne

Rzeczywiście w programie monitoringu nie wskazano wykonawców wszystkich proponowanych badań, ale to z uwagi na fakt, że w momencie opracowywania i konsultowania programu, nie wszyscy wykonawcy zostali ustalen w sposób wiążący na podstawie umów cywilno-prawnych. Wszystkie badania zlecane centralnie w ramach PMS realizowane są z zastosowaniem Prawa zamówień publicznych. Zarzut o opracowaniu programu w części dotyczącej ssaków z pominięciem wiedzy i bez udziału ekspertów Stacji Morskiej UG jest chybiony. Z przykrością stwierdzamy, że zwracano się do SM UG o udostępnienie danych i informacji zarówno na potrzeby przeprowadzenia wstępnej oceny (za pośrednictwem GIOŚ) jak i opracowania programu monitoringu polskiej strefy Morza Bałtyckiego (za pośrednictwem IMGW-PIB). Niestety nie zostały udostępnione żadne dane ani informacje, a liczba dostępnych publikacji jest znikoma.

V. Komentarze WWF

- 1) ad. 1 – inna terminologia we wstępnej ocenie i w programie monitoringu, zwłaszcza w doniesieniu do „wskaźnik opisowy vs. cecha”. W okresie pomiędzy przygotowaniem wstępnej oceny stanu środowisk wód morskich i programu monitoringu został zakończony proces transpozycji RDSM do prawa polskiego i opublikowana została zmiana ustawy Prawo wodne, w której ustawodawca wprowadził inną terminologię. W programie monitoringu zastosowano terminologię obowiązującą w ustawie - Prawo wodne.
- 2) ad. 2 – zgadzamy się z uwagą, powinno być: C8 – substancje zanieczyszczające, C9 – substancje zanieczyszczające w rybach i owocach morza, Stosowne uzupełnienie wprowadzono do treści projektu programu.
- 3) ad. 3 – j/w
- 4) ad. 4 – Decyzja Komisji 477/2010/WE, czyli wytyczne RDSM jak również wytyczne HELCOM CORESET nie wymagają uwzględniania ptaków w zakresie gatunków obcych.
- 5) ad. 5 – Polska nie może prowadzić badań monitoringowych poza swoją strefą ekonomiczną. Poza polską strefą badania ryb będą prowadzone przez inne kraje, te dane są wzajemnie wymieniane i dostępne czy to w ramach Międzynarodowej Komisji ds. Rybołówstwa lub w ramach ICES.
- 6) ad. 6 - W polskiej strefie Bałtyku nie występują permanentne „martwe strefy beztlenowe”. Oddział Morski IMGW-PIB (Ośrodek Oceanografii) posiada dane na temat deficytu tlenowego w wodach przydennych obszarów głębokowodnych polskiej strefy od lat 1950. I informacje te są regularnie publikowane.
- 7) ad. 7 – słuszna uwaga, niemniej w tym miejscu nie muszą być wymienione wszystkie elementy planowane do monitorowania
- 8) ad. 8 – j/w
- 9) ad. 9 – są to sytuacje incydentalne i zajmują się nimi Urzędy Morskie; ocena oddziaływania rozlewów akcydentalnych uwzględniona została we wskaźniku opisowym C8– substancje zanieczyszczające, kryterium 8.2 – Wpływ substancji zanieczyszczających, (8.2.2) występowanie, źródło (w miarę możliwości) i zasięg znaczących zanieczyszczeń o charakterze nagłym (np. wycieki ropy i produktów ropopochodnych) i ich wpływ na faunę i florę fizycznie dotkniętą zanieczyszczeniem (Decyzja Komisji (2010/477/WE). W praktyce monitoring rozlewów prowadzony jest przez Urzędy Morskie (obserwacje lotnicze). W przypadku stwierdzenia sytuacji akcydentalnej należy wdrożyć badania wskaźników wymienionych w C8.

10) ad. 10 – j/w C(2010) 5956; nie zgadzamy się na zmianę zapisu na ~~„substancje zanieczyszczające w wodzie morskiej, w tym zanieczyszczenia i rozlewy o charakterze nagłym”~~

11) ad. 11 – mikroodpady w piasku na plaży nie są wymienione w Decyzji Komisji 2010/477/WE jako osobny wskaźnik, w związku z czym nie przyjmujemy podanej propozycji. Związane jest to również z ograniczeniami finansowymi. Jest to w zasadzie uwaga ogólna, ponieważ monitorowaniu można poddać wiele parametrów ze znacznie większą częstotliwością i rozdzielczością przestrzenną, ale zawsze pozostaje kwestia finansowania.

12) ad. 12 – utracone sieci rybackie (derelict fishing gear – DFG) jako odpady na dnie uwzględnione są we wskaźniku podstawowym: odpady w słupie wody: na powierzchni i na dnie morskim; nie ma uzasadnienia dla utworzenia nowego wskaźnika.

13) ad. 13 – Uwaga WWF jest zbyt ogólna, skoro „dodanie” morskich farm wiatrowych do programu monitoringu pod kątem monitoringu hałasu podwodnego pociąga za sobą podział tej problematyki na dwa główne aspekty: farmy wiatrowe - w fazie eksploatacji i farmy wiatrowe pod względem palowania przy ich budowie. Pierwszy aspekt (farmy wiatrowe - w fazie eksploatacji) należy podpiąć pod podprogram monitoringu podwodnego hałasu ciągłego (w niskich częstotliwościach) a drugi aspekt należy przypisać podprogramowi monitoringu podwodnych dźwięków impulsowych (w średnich i wysokich częstotliwościach).

Na chwilę przygotowania programu monitoringu (marzec 2014) nie było danych wskazujących na istnienie jakichkolwiek farm wiatrowych w polskiej strefie Morza Bałtyckiego. Program monitoringu hałasu podwodnego został utworzony pod kątem presji, które mają na chwilę obecną antropogeniczne oddziaływanie na środowisko morskie w polskiej części Bałtyku, w szczególności: żeglugi, wybuchów, badań sejsmicznych techniką refleksyjną, sonary o niskich i średnich częstotliwościach, urządzenia płoszące o niskich i średnich częstotliwościach. Jednak, ze względu na ewentualność powstania owych farm wiatrowych w polskiej strefie Morza Bałtyckiego, na stronie 53 dokumentu pt. Program_Monitoringu_Wod_Morskich_WWF_Polska_uwagi.doc pod rozdziałem poświęconym Impulsowym dźwiękom o niskich i średnich częstotliwości, autor proponuje inne źródła dźwięków impulsowych $SLE > 186 \text{ dB re } 1 \mu\text{Pa}^2 \text{ m}^2 \text{ s}$ (w odniesieniu do poziomu energii źródła) jako jeden z podstawowych elementów wchodzących w skład ankietowania –podmiotów w Polsce wywołujących zdarzenia w morzu mieszczące się w tym zakresie poziomu hałasu wodnego. Podmioty te będą prowadzić bieżący rejestr owych zdarzeń. Na podstawie badań przeprowadzonych przez Bailey et. al. (2010), można stwierdzić, że przyjęto poziom hałasu wywołanego palowaniem przy budowie farm wiatrowych za $252 \text{ dB re } 1 \mu\text{Pa}^2 \text{ m}^2 \text{ s}$, co się mieści w w/w zakresie poziomu hałasu impulsowego w ramach podprogramu monitoringu impulsowych dźwięków impulsowych.

Z drugiej strony, w przypadku ewentualnego powstania morskich farm wiatrowych w Polsce, monitoring ciągłego hałasu podwodnego wywołanego farmami wiatrowymi w fazie eksploatacji z kolei można w zupełności potraktować na tej samej zasadzie co monitoring hałasu podwodnego pod kątem działalności żeglugowej, mianowicie wprowadzając badania monitoringowe za pomocą urządzeń pomiarowych jak na przykład hydrofony, które zostały uwzględnione przy tworzeniu programu monitoringowego. Jednocześnie należy rozważyć włączenie tych badań do zakresu badań automonitoringowych, tak jak jest przypadku innych instalacji.

H. Bailey, B. Senior, D. Simmons, J. Rusin, G. Picken, P. Thompson, 2010: Assessing underwater noise levels during pile-driving at an offshore windfarm and its potential effects on marine mammals. *Marine Pollution Bulletin* 60 (2010) 888–897.

14) ad. 14 – słuszna uwaga, zostanie dodany przypis: COMBINE: Coordinated Monitoring Programme

15) ad. 15 – słuszna uwaga, w tekście wyraz „śmieci” zostanie zastąpiony wyrazem „odpady”.

16) ad. 16 – słuszna uwaga

17) ad. 17 – uwaga jest generalnie słuszna.

18) ad. 18 – j/w

19) ad. 19 – Wykorzystane zostaną tylko wybrane wskaźniki. Stosowne uzupełnienie wprowadzono do treści projektu programu.

20) ad. 20 – Zgodnie z uwagami Stacji Morskiej UG, zdjęcia lotnicze zostały wykluczone. Program monitoringu morświnów będzie tworzony w późniejszym terminie. Wskazane przez WWF parametry nie zostały zakwalifikowane jako wskaźniki na poziomie regionu.

21) ad. 21 – odpowiedź jak dla ad. 5 (Polska nie może prowadzić badań monitoringowych poza swoją strefą ekonomiczną.). Oceny stanu ekologicznego dokonuje się tylko dla Polskich Obszarów Morskich, jednak w trakcie obliczania wskaźników, opisujących Cechę 3, bierze się pod uwagę również stada występujące poza POM, które mają wpływ na stan zasobów w podrejonach ICES 25 i 26.

22) ad. 22 – Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

23) ad. 23 – Wprowadzenie wymienionego przez WWF parametru uzależnione jest od stosownej zmiany w rekomendacjach ICES i zmianach Decyzji 2010/477/WE.

24) ad. 24 – Uwaga jest niezrozumiała.

25) ad. 25 – pod definicją „zabudowa hydrotechniczna brzegu” rozumiane są budowle wzdłuż i w poprzek brzegu. Zgadza się z uwagą, by dodać w teście „progi podwodne”. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

26) ad. 26 – Zgadza się z uwagą, by dodać w teście „sztuczne wyspy”, które niewątpliwie stanowią będą presję hydromorfologiczną. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

27) ad. 27 – jak dla ad. 2, C8 – substancje zanieczyszczające, C9 – substancje zanieczyszczające w rybach i owocach morza; utracone sieci rybackie (derelict fishing gear – DFG) jako odpady na dnie uwzględnione są we wskaźniku podstawowym: odpady w słupie wody: na powierzchni i na dnie morskim i nie ma uzasadnienia dla utworzenia nowego wskaźnika.

28) ad. 28 – Podprogram bioróżnorodność (cechy C1, C4 i C6) został wprowadzony na podstawie wytycznych grup technicznych Komisji Europejskiej (WG DIKE), zawartych w przewodnikach do opracowywania programu monitoringu, przyjęte przez grupę HELCOM MORE. Grupa bioróżnorodność obejmuje cechy stanu, a gatunki obce należą do cech presji zgodnie z RDSM.

29) ad. 29 – słuszna uwaga, właściwy fragment (str. 29): „W odniesieniu do elementów wymaganych do monitorowania na poziomie siedliska dotychczas nie ustalono reprezentatywnych wskaźników. Elementy te zostaną włączone do podprogramu bentala po opracowaniu wskaźników i wyznaczeniu mierzonych parametrów.” (słowo „pelagial” zastąpiono „bental”)

30) ad. 30 – Program monitoringu ichtiofauny opracowany przez MIR-PIB podaje, że badanie zostanie przeprowadzone 1 raz w okresie umowy, czy 1 raz w latach

2014-2016 na 2 stanowiskach badawczych (w 2 częściach wód). Stosowne wyjaśnienie wprowadzono do treści projektu programu.

31) ad. 31 – W trakcie opracowywania programu monitoringu występowało i nie uzyskano wkładu merytorycznego ze Stacji Morskiej UG dla morświna, gdyż trwały prace nad uzyskaniem wyników projektu SAMBAH.

Badania tkanki tłuszczowej u fok mogą zostać przeprowadzone na uśmierconych osobnikach (inf. z narad MORE, wypowiedź eksperta ds. ssaków). Badanie liczebności z wykorzystaniem Błękitnych Patroli WWF będzie cenną formą zbierania danych o ile będzie wykonywane z wykorzystaniem znormalizowanej metodyki.

32) ad. 32 – jw. uwagi Stacji Morskiej UG i Klubu Przyrodników

33) ad. 33 – Monitoring różnorodności biologicznej nie wymaga badania zawartości substancji niebezpiecznych, chociaż niewątpliwie substancje te mają wpływ na różnorodność biologiczną. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

34) ad. 34 – j/w.

35) ad. 35 – słuszna uwaga dot. zamiany „śmieci” na „odpady”. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

36) ad. 36 – Generalnie jest to słuszna uwaga, jednak z uwagi na fakt, że są sytuacje incydentalne, nie można opierać ocen środowiska na takich danych.

37) ad. 37 – To prawda, monitoring morświnów zostanie szczegółowo opracowany po zakończeniu projektu SAMBAH, gdy będą dostępne wszystkie szczegóły metodyczne. Należy odróżnić projekt ochrony od programu monitoringu.

38) ad. 38 – Są to [prawdopodobnie] unikatowe obszary w polskiej strefie Bałtyku z gładziskami i unikalnymi organizmami flory i fauny.

39) ad. 39 – Monitoring portów będzie tylko jednym z elementów programu monitoringu w zakresie gatunków obcych. Wymieniono ten program, ponieważ będzie stanowił oddzielny, obszerny program realizowany przez Urzędy Morskie, a jedynie wyniki będą udostępniane na potrzeby ocen RDSM. Monitoring gatunków obcych jest składową każdego elementu programu zawierającego analizy taksonomiczne, a więc i monitoring ryb przybrzeżnych, monitoring zooplanktonu, zoobentosu, itp.

40) ad. 40 – Jest to kwestia wybranych i możliwych do pomiaru parametrów i wskaźników, w której należy także uwzględnić koszt uzyskiwania danych.

41) ad. 41 – Wymienione gatunki zostały wybrane/wskazane przez ekspertów MIR-PIB na podstawie rekomendacji HELCOM i ICES.

42) ad. 42 j/w.

43) ad. 43 – j/w.

44) ad. 44 – słuszna uwaga, właściwy tekst (str. 42): „Dodatkowo monitoring wód przejściowych i przybrzeżnych będzie prowadzony w każdym roku w każdej JCW (JCW – jednolita część wód) przybrzeżnej i przejściowej, aby w każdym roku kalendarzowym można było wykonać ocenę stanu (zgodnie z RDW).

46) ad. 46 – Monitoring hałasu będzie się odbywał przede wszystkim na głównych trasach żeglugowych.

47) ad. 47 – Chodzi o statek badawczy r/v Baltica i pomiar prądów podczas rejsów monitoringowych 6 x/rok.

48) ad. 48 – słuszna uwaga. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

49) ad. 49 – Regularne przeloty inspekcyjne są już wykonywane przez Urząd Morski w Gdyni i wyniki są raportowane do HELCOM RESPONSE; ocena oddziaływania rozlewów akcydentalnych uwzględniona została we wskaźniku opisowym C8– substancje zanieczyszczające, kryterium 8.2 – Wpływ substancji zanieczyszczających, (8.2.2) występowanie, źródło (w miarę możliwości) i zasięg znaczących zanieczyszczeń o charakterze nagłym (np. wycieki ropy i produktów ropopochodnych) i ich wpływ na faunę i florę fizycznie dotkniętą zanieczyszczeniem (Decyzja Komisji (2010/477/UE). W praktyce monitoring rozlewów prowadzony jest przez Urzędy Morskie (obserwacje lotnicze). W przypadku stwierdzenia sytuacji akcydentalnej należy wdrożyć badania wskaźników wymienionych w C8.

50) ad. 50 - substancje niebezpieczne nie będą badane w żołądkach przyłowionych ptaków i ssaków, a jedynie odpady; badania substancji zanieczyszczających w tkankach przełowionych ptaków i ssaków mogą mieć tylko charakter akcydentalny (uzależniony od możliwości pozyskania materiału badawczego) i w związku z tym mogą mieć tylko zastosowanie jako informacja wspomagająca dane monitoringowe. W związku z tym nie mogą stanowić części programu monitoringu, który w swym założeniu ma powtarzalność realizacji badań zarówno czasową, jak i przestrzenną.

51) ad. 51 – słuszna uwaga, ustosunkowano się w ad. 12 (utracone sieci rybackie (derelict fishing gear – DFG) jako odpady na dnie uwzględnione są we wskaźniku podstawowym: śmieci/odpady w słupie wody: na powierzchni i na dnie morskim; nie ma uzasadnienia dla utworzenia nowego wskaźnika.)

52) ad. 52 – odpowiedź jak dla ad. 11 (mikroodpady w piasku na plaży nie są wymienione w Decyzji Komisji 2010/477/WE jako osobny wskaźnik, w związku z czym nie zgadzamy się z podaną propozycją. Związane jest to również z ograniczeniami finansowymi. Jest to w zasadzie uwaga ogólna, ponieważ monitorowaniu można poddać wiele parametrów ze znacznie większą częstotliwością i rozdzielczością przestrzenną, ale zawsze pozostaje kwestia finansowania.

53) ad. 53 – Nie ma takiej potrzeby i nie jest to możliwe ze względów finansowych i logistycznych. Odpady będą monitorowane na linii obryzgu [brzegowej], ponieważ chodzi o odpady wyrzucane przez morze, a nie pozostawiane przez turystów w głębi plaży, to jest zupełnie inne zagadnienie. Częstotliwość monitoringu odpadów na linii brzegowej w wyznaczonych obszarach kontrolnych zostanie zwiększona do czterech razy w roku. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

54) ad. 54 – Jest to bardzo cenna oferta. Udział wolontariuszy Błękitnego Patrolu WWF w monitorowaniu linii brzegowej w zakresie odpadów jest uzasadniony, zakłada jednak konieczność stosowania przez wolontariuszy znormalizowanych metodyk badania i raportowania. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

55) ad 55 – słuszna uwaga, zostanie zamienione słowo „śmieci” na „odpady”. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

56) ad. 56 – Słusznie stwierdzono, że potrzeba rzetelnych badań naukowych dla rozpoznania tego problemu i dopiero po uzyskaniu rozeznania, włączenie tego zagadnienia do monitoringu. Nie ma konieczności wprowadzania nowego parametru. Utracone sieci rybackie (derelict fishing gear – DFG) jako odpady na dnie uwzględnione są we wskaźniku podstawowym: śmieci/odpady w słupie wody: na powierzchni i na dnie morskim. Paragraf zostanie zmodyfikowany zgodnie z sugestią (sieci pozostają we wskaźniku podstawowym: odpady w słupie wody: na powierzchni i na dnie morskim).

57) ad. 57 – Do programu monitoringu włączono wskaźniki, które są możliwe do wykonywania regularnych pomiarów, tak aby ocena stanu środowiska mogła być wykonana na podstawie rzetelnych danych pomiarowych. Odnosnie monitoringu fok, w HELCOM (propozycja grup MONAS i MORE) sugeruje się, aby prowadziły go tylko państwa skandynawskie (Szwecja i Finlandia), gdzie występują duże stada tych ssaków, nieporównywalnie większe niż polskie.

58) ad. 58 – jak ad. 32.

59) ad. 59 – Przedstawiona propozycja programu monitoringu obejmuje lata 2014-2019. Zgodnie z zapisami ustawy – Prawo wodne podlega on weryfikacji i aktualizacji co 6 lat.

60) ad. 60 – słuszna uwaga, jw. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

61) ad. 61 – zastrzeżenie zostało już uwzględnione zgodnie z zaleceniami Stacji Morskiej UG

62) ad. 62 – Przyłów nie jest jedynym wskaźnikiem proponowanym do oceny różnorodności biologicznej; jest natomiast jednym z możliwych do wykorzystania w doniesieniu do morświnów i fok.

63) ad. 63 - jak ad. 32

64) ad. 64 – słuszna uwaga. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

65) ad. 65 – słuszna uwaga. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

66) ad. 66 – wyjaśnienie jak dla ad. 40 i ad. 41

67) ad. 67 –pojawił się błędny zapis w tabeli. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

68) ad. 68 – słuszna uwaga. Stosowne zmiany wprowadzono do treści projektu programu.

69) ad. 69 – jak dla ad. 67.

70) ad. 70 – te same parametry będą oznaczane dla ryb komercyjnych i niekomercyjnych badanych jednocześnie w wodach przejściowych i przybrzeżnych.

71) ad. 71 – j/w

72) ad. 72 – jak dla ad. 5 (Polska nie może prowadzić badań monitoringowych poza swoją strefą ekonomiczną. Poza polską strefą badania ryb będą prowadzone przez inne kraje, te dane są wzajemnie wymieniane i dostępne czy to w ramach Międzynarodowej Komisji ds. Rybołówstwa lub ICES).

73) ad. 73 – chodzi o „satelitarne produkty morskie”, tzn. temperaturę, zasolenie, stężenie chlorofilu-a wyznaczane na podstawie zdjęć satelitarnych;

74) ad. 74 - zdjęcia są wykonywane dla całego obszaru Morza Bałtyckiego.

75) ad. 75 – słuszna uwaga jedynie w przypadku opracowania odpowiednich wskaźników.

76) ad. 76 – DS oznacza Dyrektywę Siedliskową.

77) ad. 77 – Kwestia poruszona pozostaje obecnie nierozwiązana; informacja zostanie przekazana WWF Polska w odpowiednim czasie.

78) ad. 78 – zostało to już wyjaśnione, że rozlewy są zjawiskami incydentalnymi i nie można opierać ocena stanu środowiska o dane zbierane okazjonalnie. Wykrywanie incydentalnych rozlewów olejowych leży w kompetencji Urzędów Morskich. Z uwagi na fakt, że są sytuacje incydentalne, nie można na nich opierać oceny stanu środowiska.

Ocena oddziaływania rozlewów akcydentalnych uwzględniona została we wskaźniku opisowym C8– substancje zanieczyszczające, kryterium 8.2 – Wpływ substancji

zanieczyszczających, (8.2.2) występowanie, źródło (w miarę możliwości) i zasięg znaczących zanieczyszczeń o charakterze nagłym (np. wycieki ropy i produktów ropopochodnych) i ich wpływ na faunę i florę fizycznie dotkniętą zanieczyszczeniem (Decyzja Komisji (2010/477/WE). W praktyce monitoring rozlewów prowadzony jest przez Urzędy Morskie (obserwacje lotnicze). W przypadku stwierdzenia sytuacji akcydentalnej należy wdrożyć badania wskaźników wymienionych w C8

79) ad. 79 – Podobnie jak wyżej, martwe osobniki są znajdowane incydentalnie i dane uzyskane w takich sytuacjach nie stanowią regularnej serii danych ani pod względem rozdzielczości czasowej ani przestrzennej. Badania takie mogą mieć tylko charakter akcydentalny (uzależniony od możliwości pozyskania materiału badawczego). W związku z tym mogą mieć zastosowanie tylko jako informacja wspomagająca dane monitoringowe. W związku z tym nie mogą stanowić części programu monitoringu; badania substancji zanieczyszczających w tkankach przełowionych ptaków i ssaków mogą mieć tylko charakter akcydentalny (uzależniony od możliwości pozyskania materiału badawczego) i w związku z tym mogą mieć tylko zastosowanie jako informacja wspomagająca dane monitoringowe. W związku z tym nie mogą stanowić części programu monitoringu, który w swym założeniu ma powtarzalność realizacji badań zarówno czasową, jak i przestrzenną.

80) ad. 80 – zagadnienie to już zostało wyjaśnione wcześniej (ad. 11) (mikroodpady w piasku na plaży nie są wymienione w Decyzji Komisji 2010/477/WE jako osobny wskaźnik, w związku z czym nie zgadzamy się z podaną propozycją. Związane jest to również z ograniczeniami finansowymi. Jest to w zasadzie uwaga ogólna, ponieważ monitorowaniu można poddać wiele parametrów ze znacznie większą częstotliwością i rozdzielczością przestrzenną, ale zawsze pozostaje kwestia finansowania).

81) ad. 81 – j/w, utracone sieci rybackie (derelict fishing gear – DFG) jako odpady na dnie uwzględnione są we wskaźniku podstawowym: śmieci/odpady w słupie wody: na powierzchni i na dnie morskim i nie ma uzasadnienia dla utworzenia nowego wskaźnika.

82) ad. 82 – wyjaśniono, że takie są zalecenia RDSM i HELCOM CORESET. Częstotliwość monitoringu odpadów na linii brzegowej w wyznaczonych obszarach kontrolnych zostanie zwiększona do czterech razy w roku

83) ad. 83 – wyjaśniono wyżej; utracone sieci rybackie (derelict fishing gear – DFG) jako odpady na dnie uwzględnione są we wskaźniku podstawowym: odpady w słupie wody: na powierzchni i na dnie morskim i nie ma uzasadnienia dla utworzenia nowego wskaźnika.

84) ad. 84 –GIOŚ otrzymał stanowisko i uwagi Stacji Morskiej UG w tym zakresie na poziomie niniejszych konsultacji społecznych.

85) ad. 85 – j/w.